BÆRUM KOMMUNALE PENSJONSKASSE

ÅRSRAPPORT

2017

Innholdsfortegnelse

1. Pensjonskassens virksomhet 3
- 1.1 Virkeområde 3
- 1.2 Rettsstilling 3
- 1.3 Medlemmene 3
- 1.4 Overordnet mål og strategi 3
- 1.5 Driftsmodell 3
- 1.6 Arbeidsmiljø 3
- 1.7 Det ytre miljø og samfunnsansvar 4
- 1.8 Styret i BKP 4

2. Pensjonsområdet 5
- 2.1 Mål og strategi 5
- 2.2 Måloppnåelse 5
- 2.3 Utvikling antall medlemmer og pensjonister 6
- 2.4 Premieinntekter 6
- 2.5 Pensjonsutbetalinger 6

3. Kapitalforvaltning 7
- 3.1 Mål og strategi 7
- 3.2 Måloppnåelse - avkastning 7

4. Resultater 8

5. Risikostyring og internkontroll 9
- 5.1 Risikostyring 9
- 5.2 Internkontroll 10
- 5.3 Personvern 10

6. Nøkkeltall 10

7. Styrende organer og styringsdokumenter 11
- 7.1 Styrende organer 11
- 7.2 Styringsdokumenter 11

8. Disponering av årets totalresultat 12

9. Framtidsutsikter 12

Resultatregnskap 13

Balanse 15

Endring i egenkapital 17

Kontantstrømoppstilling 17

Noter 18

Revisors beretning 27

Aktuarberetning 29

BÆRUM KOMMUNALE PENSJONSKASSE

Styrets beretning 2017

1. Pensjonskassens virksomhet

1.1 Virkeområde

BKP ble opprettet 1. januar 2015 av Bærum kommune. Pensjonskassen skal yte alders- og uførepensjoner til medlemmene og ektefelle- og barnepensjoner til deres etterlatte. Pensjonsordningen er en offentlig tjeneste-pensjonsordning etter Hovedtariffavtalen for kommunal sektor.

1.2 Rettsstilling

BKP er en selvstendig juridisk enhet og er i hovedsak underlagt det samme regelverk som gjelder for finans- og forsikringsbransjen. Midlene holdes atskilt fra kommunens midler, og pensjonskassens formue eller inntekt kan ikke under noen omstendighet tilfalle kommunen.

Pensjonskassen står under tilsyn av Finanstilsynet.

Pensjonskassen er medlem av Pensjonskasseforeningen.

1.3 Medlemmene

Medlemmene i BKP er ansatte i Bærum kommune. I tillegg til Bærum kommune har bedriftene Asker og Bærum Vannverk IKS og Bærum kommunale eiendomsselskap AS sikret pensjoner for sine ansatte gjennom BKP. Ansatte i pensjonskassen er også medlemmer.

1.4 Overordnet mål og strategi

Pensjonskassens overordnete mål er å være Bærum kommunes foretrukne pensjonsleverandør. Det skal pensjonskassen oppnå ved å levere de avtalte pensjonsprodukter på en konkurransedyktig måte gjennom effektiv drift, oppnå god avkastning på pensjonsmidlene innenfor en klart definert risiko og levere alle tjenester med høyt servicenivå.

1.5 Driftsmodell

For alle tjenester innen kapitalforvaltning har BKP kontrakt med Storebrand Asset Management AS. For tjenester som medlems- og pensjonsbehandling, aktuar og regnskap er kontrakter inngått med Storebrand Pensjonstjenester AS.

1.6 Arbeidsmiljø

BKP er samlokalisert med Bærum kommunes virksomhet i Kommunegården i Sandvika.

Arbeidsmiljøet anses som godt.

Pensjonskassen har i 2017 hatt en fast ansatt på heltid. Det har ellers vært benyttet konsulenttjenester for å tilføre pensjonskassen mer kapasitet og spesialkompetanse.

Det har i 2017 ikke vært skader eller ulykker, og det har heller ikke vært registrert noe sykefravær.

Styret har i 2017 bestått av fem medlemmer, hvorav tre menn og to kvinner. I tillegg har Bærum kommune oppnevnt en observatør med møte- og talerett som er kvinne. Pensjonskassen tilstreber likestilling.

1.7 Det ytre miljø og samfunnsansvar

Pensjonskassens virksomhet er av en slik art at det ikke forurenser det ytre miljø.

Pensjonskassens etiske retningslinjer definerer og tydeliggjør forventninger til forretningsmessig etisk og korrekt opptreden og gjelder ansatte i BKP, styremedlemmer (herunder varamedlemmer og observatør) og innleide konsulenter. Alle skal opptre i samsvar med gjeldende lovverk, god forretningsskikk og allmenne etiske normer, med aktsomhet, redelighet, saklighet, og avstå fra handlinger som kan svekke tilliten til BKP.

Pensjonskassens midler skal investeres i selskaper som overholder menneskerettigheter, arbeidstageres rettigheter og korrupsjonslovgivning, samt har en miljømessig bærekraftig forretningsførsel, og som ikke er involvert i produksjon av tobakk eller kontroversielle våpen som landminer, klasevåpen og atomvåpen, eller annen uakseptabel forretningsførsel. Kriteriene skal baseres på anerkjente standarder som for eksempel FNs Global Compact prinsipper, OECDs retningslinjer for multinasjonale selskaper, internasjonale ILO konvensjoner, Ottawa-avtalen (landminer) og Klimakonvensjonen.

1.8 Styret i BKP

Styret har i 2017 bestått av:
Ida Espolin Johnson, styreleder
Tore H. Eilertsen, nestleder
Marit E. Aasen, medlem
Trygve R. Bjercke, medlem
Bjørn Martin Johnsen, medlem oppnevnt av arbeidstakernes organisasjoner.
I tillegg har Bærum kommune oppnevnt Elisabeth Sageng som observatør med møte- og talerett.

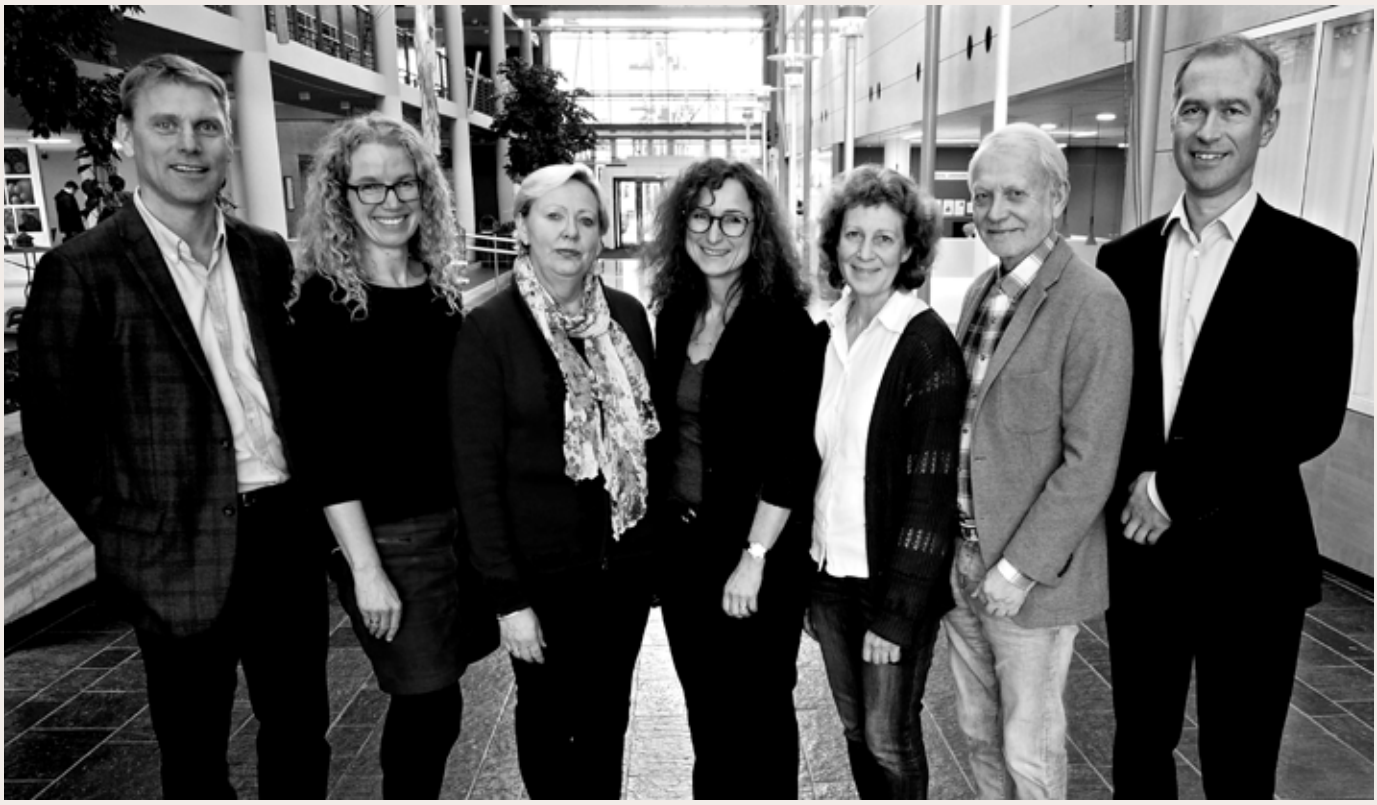

Fra styremøte 7. februar 2017

Daglig leder i Bærum Kommunale Pensjonskasse, **Jørn Jevne**
Observatør **Elisabeth Sageng**, Enhetsleder Serviceenheten Bærum Kommune
Styremedlem **Marit E. Aasen**, Fagsjef Telenors Pensjonskasse
Styreleder **Ida Espolin Johnson**, Partner - Arntzen de Besche Advokatfirma AS
Varamedlem **Randi Brekke**, vara for Trygve R. Bjerke (som ikke var til stede)
Styremedlem ansatt-representant, **Bjørn Martin Johnsen**, Leder Fagforbundet Bærum
Nestleder **Tore H. Eilertsen**, Head of Group Treasury DNV GL Group

2. Pensjonsområdet

2.1 Mål og strategi

De avtalte pensjonsprodukter skal leveres etter gjeldende avtaler og regler. Pensjonskassen skal yte korrekte pensjoner til rett tid. Kommunen, medlemmene og pensjonister skal bistås i pensjonsfaglige spørsmål og sikres at de mottar relevant informasjon og bistand. Pensjonskassen må til enhver tid blir drevet på en forsikringsteknisk ansvarlig måte.

Pensjonskassen bruker Storebrand Pensjonstjenester (SBP) som tjenesteleverandør til ajourhold, saksbehandling og utbetaling av pensjon. Det er i egen leveranseavtale fastsatt detaljerte frister for behandling av alle typer henvendelser, søknader, endringer og utbetaling av pensjon. Minimum 95 % av alle saker skal være korrekte og behandlet innen gjelden frister.

Etter en omfattende prosess og dialog med SBP, godkjente pensjonskassen at spesifiserte pensjonssaker fra og med mai ble videre utkontraktert til Cognizant med kontor i Litauen. Det ble inngått en tilleggsavtale med SBP bl.a. med dagbøter for brudd på leveringsgarantier og konkrete krav til SBPs kundeteams sammensetning og oppgaver.

Aktuartjenesten ble fra 1.1.2017 utkontraktert fra SBP til Lillevold og Partners.

2.2 Måloppnåelse

Pensjonsbehandling
Året har vært preget av å følge opp underleverandørens leveranser og sikre trygghet for at pensjonsbehandlingen foregår både rettidig og med riktige beløp. Dette har vært særlig viktig i forbindelse med at mange saker blir behandlet utenfor Norge.

Selve utbetalingen av pensjon har hele året skjedd til rett tid. Behandlingen av søknader, meldinger om endringer og andre henvendelser har både i forhold til tidsfrister og kvalitet variert gjennom året, men er blitt stadig mindre tilfredsstillende mot slutten av året. Leveringsgarantien er brutt flere ganger med påfølgende utbetaling av dagbøter. Nye kontrollrutiner hos leverandør har mot slutten av året ført til manglende rapportering av kvaliteten på sakene. Gjennomførte kontroller både hos leverandørene og kontroller pensjonskassen selv har utført, tyder på at kvaliteten på pensjonsbeløpene er tilfredsstillende, men informasjonen til medlemmene kan bli bedre.

Medlemsoppfølging
Det er gjennomført bestandskontroll og sendt ut pensjonsoppgave til alle medlemmer og pensjonister. Det finnes fortsatt feil i registrene, men ingen kjente systematiske feil. En dag i måneden gis det individuell rådgivning om pensjon til medlemmer av pensjonskassen i kommunens lokaler, i 2017 i alt 147 samtaler. For øvrig yter både pensjonskassen, kommunen og leverandør individuell service direkte overfor enkeltmedlemmer og kommende pensjonister. En medlemsportal er lagt ut på pensjonskassens hjemmeside. Medlemsportalen viser medlemstiden til det enkelte medlem og gir adgang til NAVS hjemmesider for å beregne pensjonen. Pensjonskasseforeningen har etablert et fordelsprogram som er tilgjengelig for pensjonskassens medlemmer.

Forsikringstekniske beregninger
I dialog med Bærum kommune er det innført en modell med årlig innkalling av egenkapitalinnskudd. Dette førte til at styret vedtok ny tariff for premie for avkastningsgaranti, og nye bestemmelser i vedtektene og i avtalen med kommunen om årlig innkalling av egenkapitalinnskudd. De nye bestemmelsene er gjort gjeldende fra 1. juli 2017. Bakgrunnen for vedtaket om å innkalle egenkapitalinnskudd er å sikre at egenkapitalen vokser i takt med den organiske veksten i forpliktelsene.

Aktuar har ellers rapportert i henhold til aktuelle lover, regler og avtaler innen gjeldende frister, og etter pensjonskassens vedtatte strategier og retningslinjer. Kravene til avsetninger er oppfylt, pristariffer og premier har vært i samsvar med forsikringsvirksomhetsloven og pensjonskassens regnskapsførsel tilfredsstiller de forsikringstekniske kravene.

Figur 1 illustrerer andel fullførte oppgjørshendelser i henhold til behandlingsfrist - fordelt på pensjonsartene.

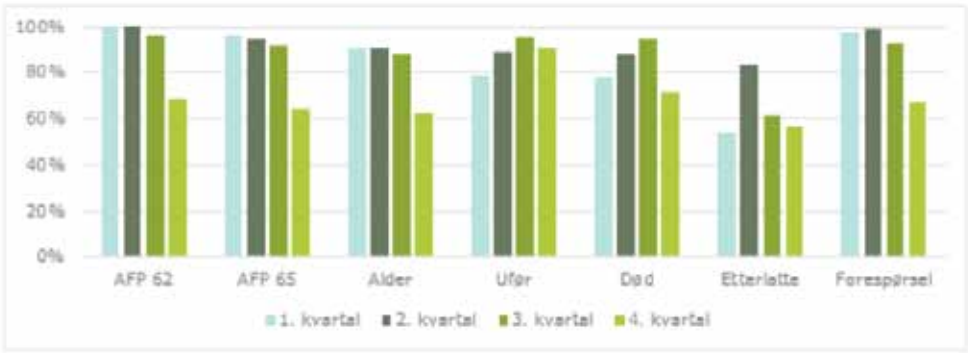

2.3 Utvikling antall medlemmer og pensjonister

Tabell 1 viser utvikling i antall medlemmer:

	2017	2016	2015
Aktive medlemmer	8 554	8 779	8 875
Pensjonister	4 535	4 258	4 013
Fratrådte medlemmer*	20 318	19 259	17 905

** Fratrådte med både mer og mindre enn 3 års opptjening, men uten pensjon*

Tabell 1 viser at antall aktive medlemmer har gått litt ned. Dette skyldes at det fortsatt gjøres en del opprydding i medlemsdataene. I 2017 er 88 sykepleiere overført fra BKP til pensjonsordningen for sykepleiere.

Tabell 2 viser utviklingen i antall pensjonister:

	2017	2016	2015
Alderspensjonister	3 100	2 818	2 662
Uførepensjonister	947	959	930
Ektefellepensjonister	463	453	399
Barnepensjonister	25	28	22
Sum	**4535**	**4 258**	**4 013**

Tabellen inkluderer fratrådte medlemmer med pensjon

2.4 Premieinntekter

Premiene i BKP følger Hovedtariffavtalens bestemmelser om kjønns- og aldersnøytralitet.

Pensjonskassen skal hvert år tilføres premie som etter beregningsgrunnlaget for ordningen er tilstrekkelig til å dekke de forpliktelser som er tegnet gjennom pensjonskassens forsikringsavtaler.

Tabell 3 viser utvikling av premieinntektene:

	2017	2016	2015
Millioner kroner	485,4	580,3	452,6

Som tabellene viser, er premieinntektene i 2017 vesentlig lavere enn i 2016. Det skyldes i hovedsak en lavere reguleringspremie.

2.5 Pensjonsutbetalinger

Tabell 4 viser utvikling i utbetalte pensjoner:

	2017	2016	2015
Millioner kroner	237	249	239

Av tabellen synes det som at det er blitt utbetalt mindre i pensjon i 2017 enn i 2016. Dette skyldes endringer i regnskapsføringen av premiefritak. Reelt sett har pensjonsutbetalingene økt med ca. MNOK 10.

3. Kapitalforvaltning

3.1 Mål og strategi

Styret har gjennomført sin årlige vurdering av kapitalforvaltningsstrategien. Strategien ligger stort sett fast med hovedmålsetting om å gi pensjonskassen høyest mulig langsiktig avkastning innenfor en klart definert risiko for pensjonskassens egenkapital og de forsikringsmessige forpliktelser. Pensjonskassens målsetting er å ha en avkastning som minimum sikrer rentegarantien.

Pensjonskassens kapital har en langsiktig horisont. Kapitalen skal danne grunnlaget for pensjonsutbetalinger langt frem i tid for dagens aktive medlemmer, samt sikre løpende utbetalinger for dagens pensjonister.

Kapitalforvaltningsstrategien må balansere forholdet mellom:

- Langsiktig høy avkastning for pensjonskassen;
- Konsekvensene av kortsiktige verdiendringer;
- Hensynet til de til enhver tid gjeldende soliditetskrav

Styret har gitt føringer for hvordan pensjonskassens midler forvaltes for å sikre at:

- Selskapsporteføljen forvaltes forsvarlig
- De risikoer pensjonskassen er eksponert mot gjennom forvaltning av kapital i kollektivporteføljen er forsvarlig i forhold til pensjonskassens bufferkapital
- Kundens interesser blir ivaretatt på en betryggende måte

Pensjonskassens porteføljer består av selskapsporteføljen og kollektivporteføljen. Pensjonskassen har valgt å forvalte porteføljene separat.

3.2 Måloppnåelse - avkastning

Kollektivporteføljen
Kollektivporteføljen består av eiendeler som motsvarer de forsikringsmessige avsetninger til dekning av de kontraktsfestede forpliktelser. Kollektivporteføljen er underlagt plasseringsbegrensninger iht. pensjonskassens kapitalforvaltningsstrategi.

Kollektivporteføljens avkastning per 31.12.2017 var 7,25 %. Bokført avkastning ble 4,58 %. Avkastningstallene er etter fradrag av forvaltningskostnader der slike kostnader trekkes direkte i fondene. Resultatene er på alle områder bedre enn referanseindeksene. Pensjonskassen oppnådde dermed et meget godt resultat som var langt høyere enn garantirenten på 2,37 %.

Aksjeporteføljen var den beste bidragsyter med en avkastning på 18,7 %. Eiendomsfond var også en god bidragsyter med en avkastning på nesten 12 %. Obligasjonsporteføljen ga en avkastning på 2,9 %, mens avkastningen på den diskresjonære pengemarkedsporteføljen ble 3,1 %.

Tabell 5 gir følgende aktiva fordeling av kollektivporteføljen 31.12.2017:

Aktivaklasse	2016
Aksjer Norge	4,3 %
Aksjer Utland	16,4 %
Obligasjoner Norge	39,8 %
Obligasjoner Utland	12,9 %
Eiendom	6,9 %
Pengemarked	13,6 %
Rentefond	5,5 %
Bank	0,6 %
Totalt	**100 %**

Valuta
Pensjonskassen har en strategi hvor alle investeringer i utenlandsk valuta sikres 100 % mot norske kroner. Den norske kronen ble en del svakere etter det amerikanske valget mot USD, GBP og EURO, men en valutasikret portefølje ga likevel en positiv avkastning på 2 % sammenlignet med usikret for året totalt sett.

Selskapsporteføljen
Selskapsporteføljen består av pensjonskassens ansvarlige kapital. Selskapsporteføljen er i hovedsak plassert i fast eiendom som leies ut til kommunen, og som dermed gir en stabil og god avkastning. Kapitalavkastningsrenten på selskapsporteføljen utgjorde i 2017 12,48 % %, mot 9,86 % i 2016.

Kommunegården, som er den vesentligste delen av pensjonskassens egenkapital, står overfor en større rehabilitering. Eiendommen er i sin helhet utleid til Bærum kommune. Det ble høsten 2017 igangsatt en kost/nytte-studie i samarbeid mellom pensjonskassen og kommunen.

Nye bestemmelser i vedtektene og i avtalen med kommunen gir rett til å innkalle egenkapital. Egenkapitalinnskudd i 2017 utgjorde til sammen MNOK 8,7.

4. Resultater

Pensjonskassens økonomiske resultater er på alle områder tilfredsstillende.

Kostnader
Det er fra 2016 til 2017 foretatt en endring i prinsippet for føring av kostnader. Fra og med regnskapsåret 2017 oppgis også kostnadene som er fratrukket direkte i de forskjellige fond, i regnskapet. Pensjonskassens faktiske regnskapsførte administrasjonskostnader utgjorde i 2017 MNOK 15,7, tilsvarende 0,25 % av premiereserven.

Risikoresultat
Risikoresultatet skal vise om pensjonskassen utvikler seg forsikringsmessig som forventet. Risikoresultat er overskudd/underskudd som følge av at forsikringshendelser knyttet til medlemmers død eller uførhet avviker fra det som er forutsatt i beregningsgrunnlaget.

Det er en målsetning at risikoresultatet genererer et svakt overskudd. Dette sikres gjennom tilstrekkelig sterkt beregningsgrunnlag. Risikoresultatet vil kunne svinge fra år til år. Pensjonskassen ønsker derfor å bygge opp et risikoutjevningsfond.

I 2017 er risikoresultatet på MNOK 26,1. Det fordeles likt med MNOK 13,1 til premiefondet og MNOK 13,1 til risikoutjevningsfondet.

Renteresultat
Renteresultatet er overskudd/underskudd som følge av at den regnskapsmessig bokførte avkastningen avviker fra den årlige rentegarantien på forsikringsforpliktelsen. Pensjonskassen garanterer en årlig avkastning på premiereserven og premiefondet tilsvarende kontraktenes beregningsrenter. Dersom pensjonskassen ved årets slutt ikke har tilstrekkelig bokført avkastning til å dekke den årlige rentegarantien, får pensjonskassen et negativt renteresultat.

Målet er å ha overskudd på renteresultatet slik at pensjonskassen kan bygge buffere. Renteresultatet i 2017 på MNOK 113,1 som overføres i sin helhet til tilleggsavsetningene.

Administrasjonsresultat
Administrasjonsresultatet er årets administrasjonsinntekter fratrukket årets kostnader for forvaltning og administrative tjenester. Årets administrasjonsinntekt er summen av administrasjonspremien og administrasjonsreserve som frigjøres i forbindelse med utbetaling av pensjoner.

Målet for administrasjonsresultatet er å ha et svakt overskudd for å unngå å belaste egenkapitalen. Dette målet ble nådd i 2017 i det resultat ble et overskudd på MNOK 1,1 som tilføres egenkapitalen.

Kursreguleringsfond
Pensjonskassen har ved utgangen av 2017 MNOK 395 i kursreguleringsfondet som utgjør om lag 6,3 % av premiereserven. Det vil si at pensjonskassen har nådd sin foreløpige målsetting om å bygge kursreguleringsfondet opp til et nivå i størrelsesorden minimum 3-5 % av premiereserven.

Tilleggsavsetninger
Videre har pensjonskassen som langsiktig målsetting å ha tilleggsavsetninger tilsvarende minimum to års rentegaranti. Ved utgangen av 2017 har pensjonskassen MNOK 233 i tilleggsavsetninger, som tilsvarer i overkant av ett års rentegaranti.

Premiefond
Pr. 31.12.2017 er totalt premiefond på MNOK 481. Det har i løpet av året vært mindre bevegelser på premiefondet.

Tabell 6 viser utvikling av resultatene:

NOK millioner kroner	2017	2016	2015
Renteresultat	113,1	10,9	-141,4
Risikoresultat	26,1	32,5	0
Administrasjonsresultat	1,1	0,4	-0,2

Solvensmarginkapital
Minstekravet til solvensmarginkapital skal være oppfylt til enhver tid. Ved utgangen av 2017 var solvensmarginkapitalen 450,2 % av solvensmarginkravet, mens myndighetskravet er 100 %.

5. Risikostyring og internkontroll

5.1 Risikostyring

Det er helt vesentlig for pensjonskassen å ha kontroll på enhver risiko knyttet til pensjonskassens virksomhet. Pensjonskassen vedtok i 2017 en samlet strategi for risikostyring. Hensikten er å gi rimelig sikkerhet for måloppnåelse innenfor følgende områder:

- Hensiktsmessig, effektiv og rasjonell drift
- Pålitelighet i operasjonell og finansiell rapportering
- At pensjonskassen driver sin virksomhet i overensstemmelse med lover, regler forskrifter og interne retningslinjer

Pensjonskassen skal ta moderat risiko. Risikoen måles ved hjelp av bufferkapitalutnyttelse som beskriver hvor pensjonskassens totalrisiko står i forhold til pensjonskassens beregnede bufferkapital.

Den langsiktige målsettingen for pensjonskassen er at bufferkapitalutnyttelsen skal være under 100 %.

For å kvantifisere pensjonskassens totalrisiko og delrisikoer, benyttes Finanstilsynets stresstest-modeller. Styret benytter Stresstest I som sitt primære styringsparameter. Styret vil observere resultatene fra Stresstest II. Det er utarbeidet rammer for risikovilje for markedsrisiko, livsforsikringsrisiko, motpartsrisiko, operasjonell risiko og renterisiko.

Det ble høsten 2016 lagt fram forslag til nye solvensregler for pensjonskasser som ble forventet innført med virkning fra 1. januar 2018. De nye reglene er foreløpig ikke vedtatt, men styret har overvåket situasjonen i samsvar med de foreslåtte reglene.

Tabell 7 viser pensjonskassens toleransegrenser for risiko og resultatene per 31.12.2017:

	Pensjonskassens soner			2017	
Bufferkapitalutnyttelse Stresstest I (hovedtresstest)	< 100 %	> = 100 %	> = 150 %	74,4 %	✓
Bufferkapitalutnyttelse Stresstest II	< 90 %	> = 90 %	> = 125 %	45 %	✓
Bufferkapitalutnyttelse for markedsrisiko	< 95 %	> = 95 %	> = 120 %	65,7 %	✓
Bufferkapitalutnyttelse for livsforsikringsrisiko	< 15 %	> = 15 %	> = 17,5 %	8,1 %	✓
Motpartsrisiko	< 3,0 %	> = 3,0 %	> 4,0 %	1,6 %	✓
Operasjonell risiko	< 2,5 %	> = 2,5 %	> = 3,5 %	1,8 %	✓
Renterisiko på forsikringsforpliktelsen	> 95 %	< = 95 %	< = 75 %	96,3 %	✓

Markedsrisiko
Markedsrisiko er risiko for tap som følge av endringer i markedspriser for finansielle instrumenter, eiendom og valuta. Bufferkapitalutnyttelse for markedsrisiko er forholdet mellom tapspotensialet for markedsrisiko og bufferkapitalen.

Livforsikringsrisiko
Forsikringsrisiko er risiko for at premier blir utilstrekkelig for den risiko som tegnes gjennom pensjonskassens avtaler. Bufferkapitalutnyttelse for livsforsikringsrisiko er forholdet mellom taps-potensialet for livsforsikringsrisiko og bufferkapitalen.

Motpartsrisiko
Motpartsrisiko er risiko for tap som skyldes at kunder ikke oppfyller sine betalingsforpliktelser. Pensjonskassen har motpartsrisiko ved investeringer i derivater og bankinnskudd, at reassurandører ikke kan dekke erstatningene ved katastrofer og at premier ikke blir betalt.

Operasjonell risiko
Operasjonell risiko er risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser, samt juridisk risiko, omdømmerisiko og enkelte elementer innenfor strategisk risiko.

Renterisiko på forsikringsforpliktelsen
Renterisiko på forsikringsforpliktelsen er forholdet mellom bufferkapital som er justert ved overgang til markedsrisiko og den faktiske bufferkapitalen.

Likviditetsrisiko
Likviditetsrisiko er knyttet til ekstraordinære utbetalinger og bortfall av innbetalinger.

5.2 Internkontroll

Pensjonskassen gjennomfører årlig internkontroll i henhold til pensjonskassens risikostrategi vedtatt av styret 7.2.2017, akseptable risikonivåer vedtatt av styret 18.10.2016 og rutine for kartlegging og vurdering av operasjonell risiko. Vurderingene er fokusert på operasjonell risiko og etterlevelsesrisiko, men inneholder også en vurdering av pensjonskassens eget arbeid med kapitalforvaltningen. Det kan konstateres at pensjonskassen har hatt og har en forsvarlig drift innen de rammer som følger av lover, regler og styrets retningslinjer. Det har ikke vært forhold eller situasjoner som har vært kritiske for pensjonskassens drift.

5.3 Personvern

Pensjonskassen behandler en mengde person-opplysninger, herunder medlemmenes kontakt-informasjon, stillings og lønnsforhold og helse-opplysninger som er klassifisert som sensitive person-opplysninger. Det er helt vesentlig å sørge for at denne behandlingen gjennomføres på en forsvarlig og sikker måte. Hvordan personvernet skal i varetas, er nedfelt i egen strategi for behandling av person-opplysninger og strategi for IKT og data-behandleravtaler med underleverandørene. Det har vært særlig fokus på å avstemme sikkerhetskrav i pensjonskassens IKT- og personvernstrategi mot SBP.

6. Nøkkeltall

Tabell 8 nedenfor viser utviklingen av del sentrale økonomiske nøkkeltall for pensjonskassen:

(Alle tall oppgitt i millioner kroner)	2017	2016	2015
Kollektivporteføljen, avkastning bokført	4,58 %	2,70 %	0,0 %
Kollektivporteføljen, avkastning verdijustert	7,25 %	5,35 %	0,64 %
Selskapsporteføljen, avkastning	12,48 %	9,86 %	6,47 %
Premiereserve	6 230	5 988	5 487
Kostnadsprosent av premiereserve	0,25 %	0,25 %	0,25 %
Sum eiendeler	8 501	7 764	6 924
Pensjonsutbetalinger	237	249	239
Egenkapital	1 082	935	814
Kursreguleringsfond	395	200	34
Tilleggsavsetninger	233	120	100
Risikoutjevningsfond	15	1,9	0
Premiefond	481	456	455
Grunnlagsrente	2,37 %	2,39 %	2,62 %
Stresstest I	74 %	71 %	142 %
Stresstest II	45 %	56 %	86 %
Solvensmargin	450,2 %	399 %	342 %

7. Styrende organer og styringsdokumenter

7.1 Styrende organer

Pensjonskassen er en selveiende juridisk enhet og styret er pensjonskassens øverste organ.

Styret avholdt 11 styremøter i 2017, samt et heldags styreseminar. Det ble behandlet 103 saker.

Styret har hatt særlig oppmerksomhet rettet mot kapitalforvaltningen, i tillegg til oppfølging av driften, risikostyring og forberedelse av rehabilitering av Kommunegåren. Det er gjennomført styre-evaluering, og styret setter også av egentid på hvert enkelt styremøte til en oppsummering. Styret har samlet god kompetanse og erfaring på alle relevante områder for pensjonskassen.

7.2 Styringsdokumenter

De styrende dokumentene skal bidra til måloppnåelse, effektivitet og etterlevelse av lover og regler. De skal legge rammene for god styring og kontroll i pensjonskassen gjennom å klargjøre roller og ansvar mellom sponsor, styret og ledelse i pensjonskassen, samt tjenesteleverandører. De styrende dokumentene gir retningslinjer for bl.a. å redusere risiko for brudd på lover og regler, sikre høy kvalitet og sikkerhet i tjenestene, redusere operasjonell og finansiell risiko, samt sikre korrekt finansiell rapportering.

I løpet av 2017 er ytterlige styringsdokumenter blitt vedtatt slik at alt rammeverket anses å være etablert. Det er vedtatt en samlet strategi for risiko sammen med en revidert strategi for forsikring, og strategi for kommunikasjon og for krisehåndtering.

I tillegg er pensjonskassens vedtekter, forsikrings-avtaler og forsikringsvilkår revidert. Det er også gjort en avklaring om offentlegloven og lov om offentlige anskaffelser gjelder for pensjonskassen.

Rammeverket består av fire nivåer av dokumentasjon, se figur 2. De overordnede strategier fastsettes av styret, mens daglig leder vedtar funksjonsstrategiene. Arbeidsprosesser og detaljerte dokumenter på nivå 3 og 4 ivaretas av tjenesteleverandørene som utførere av de fleste prosessene.

Figur 7 styringsstruktur

	Strategi og retningslinjer	Fastsettes av
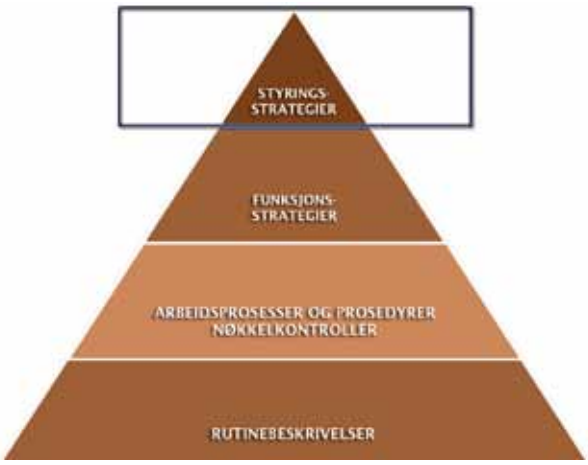	• Pensjonskassens vedtekter • Styreinstruks og instruks for daglig leder • Overordnet strategi- og styringsdokument • Strategi for kapitalforvaltning inkludert likviditesstyring • Strategi for forsikring inkludert retningslinjer for reassuranse • Risikostrategi • Strategi for utkontraktering • Strategi for personopplysninger • Strategi for IKT • Akseptable risikonivåer • Strategi for krisehåndtering • Strategi for kommunikasjon • Etiske retningslinjer • Retningslinjer for egnethetsvurderinger • Retningslinje for godtgjørelseordning	Styret
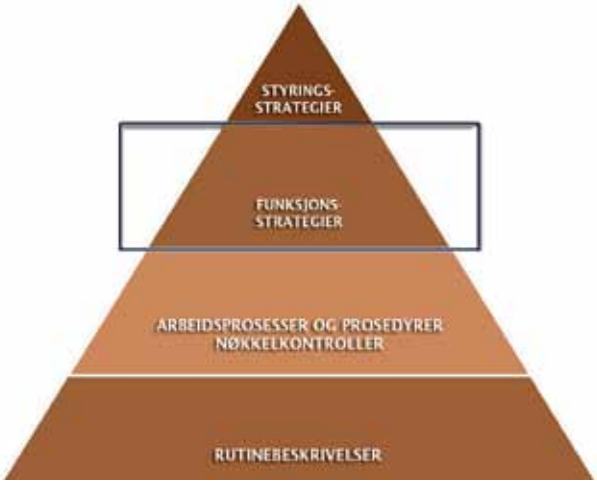	• Styringsstruktur for BKP • Rutine for risikovurdering	Daglig leder

8. Disponering av årets totalresultat

Styret bekrefter at forutsetning om fortsatt drift er lagt til grunn ved utarbeidelse av regnskapet. Årsregnskapet er satt opp i samsvar med forskrift om årsregnskap av 20. desember 2011 nr. 1457 fastsatt av Finansdepartementet med hjemmel i lov av 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap.

Pensjonskassen oppnådde et totalresultat på MNOK 138,1.

Styret vedtar at av resultatet på MNOK 138,1 disponeres MNOK 13,1 til risikoutjevningsfond. De resterende MNOK 125 overføres til annen opptjent egenkapital.

9. Framtidsutsikter

Styret er meget godt fornøyd med den økonomiske utviklingen i pensjonskassen. Soliditeten er styrket, som er et mål for å oppnå evne til å bære økt risiko. Det er også gjort et viktig grep ved at det skal innkalles årlig egenkapitalinnskudd for å sikre at egenkapitalen vokser i takt med den organiske vekst i forpliktelsene. Styret har også sikret seg mulighet til kreve innbetaling av kjernekapitalinnskudd (egenkapitalinnskudd) fra kommunen i tillegg til årlig innskudd dersom pensjonskassens økonomiske situasjon tilsier det. Styret har også besluttet å ytterligere diversifisere kollektivporteføljen ved innfasing av private equity som aktivaklasse i kollektivporteføljen. Styret sørger kontinuerlig for å få analyser for bufferkapitalutviklingen i årene som kommer. Analysene viser at pensjonskassen er rimelig godt rustet til å møte ulike scenarier i 2018. Styrets langsiktige strategi er fortsatt å sørge for høyest mulig langsiktig avkastning innenfor en klart definert risikoramme.

Det ble ikke vedtatt regler med nye kapitalkrav for pensjonskasser fra 1.1.2018 som forventet. Nye regler antas å foreligge 1. kvartal 2018, med ikrafttredelse tidligst 1.1.2019. Styret har satt seg godt inn de foreslåtte reglene og er godt forberedt om og når de nye reglene kommer.

Pensjonskassens skal levere alle pensjoner til rett tid og med riktig beløp, og gi alle medlemmer og kommunen god informasjon, med høyt servicenivå. Styret er fornøyd med å kunne konstatere at alle pensjonsbeløp blir utbetalt i rett tid. Imidlertid har ikke behandlingen av pensjonssakene vært så stabilt gode, verken når det gjelder frister eller kvalitet, som ønsket. Styret har hatt og vil fortsatt ha fokus på leveringsdyktigheten av disse helt vesentlige og særdeles viktige tjenestene. Det pågår en prosess for å vurdere om organiseringen av medlem- og pensjonsområdet er optimal.

Arbeids- og sosialdepartementet ble i mars 2018 enig med partene i arbeidslivet om en ny offentlige tjenestepensjonsordning tilpasset pensjonsreformen. Arbeidstakerorganisasjonene har frist til 1. juli 2018 med å gi endelig tilbakemelding på om medlemmene støtter ordningen. Denne nye ordningen innebærer vesentlige endringer for pensjonskassen, både administrativt og økonomisk. Det vil i 2018 bli nedlagt et betydelig arbeid for å tilpasse pensjonskassens virksomhet til det nye regelverket.

Personvern handler om retten til et privatliv og retten til å bestemme over egne personopplysninger. Trusselbilde sanses som stadig økende, og det settes stadig strengere krav til sikkerhet rundt personvern. Pensjonskassen må sørge for å oppfylle de nye personvernreglene som trer i kraft i mai 2018. Disse reglene gir pensjonskassen nye plikter, og personene man behandler personopplysninger om, de registrerte, får nye rettigheter. Samtidig er det viktig å sikre at pensjonskassen har tilgang til de personopplysningene som er nødvendig for å utføre pensjonskassens oppgaver.

Sandvika, 20 mars 2018

Styret for Bærum kommunale pensjonskasse

Ida Espolin Johnson	Tore H. Eilertsen	Marit E. Aasen
Styrets leder	Styrets nestleder	Styremedlem
Trygve R. Bjercke	Bjørn M. Johnsen	Jørn Jevne
Styremedlem	Styremedlem	Daglig leder

Resultatregnskap

	Note	31.12.17	31.12.16
TEKNISK REGNSKAP			
1. Premieinntekter			
1.1 Forfalte premier, brutto	26	485 485 580	580 348 801
1.2 Avgitte gjenforsikringspremier	20	-147 500	-147 500
1.3 Overføring av premiereserve og pensjonskapital mv. fra andre forsikringsforetak/pensjonsforetak	2	0	95 176 309
Sum premieinntekter for egen regning		**485 338 080**	**675 377 610**
2. Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen			
2.2 Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler		179 030 230	96 106 658
2.4 Verdiendringer på investeringer		194 794 734	166 485 106
2.5 Realisert gevinst og tap på investeringer	32	94 244 350	63 603 828
Sum netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen		**468 069 314**	**326 195 592**
4. Andre forsikringsrelaterte inntekter		**3 932 422**	**3 416 522**
5. Pensjoner			
5.1 Utbetalte pensjoner			
5.1.1 Brutto	31	-236 951 340	-249 347 727
5.2 Overføring av premiereserve, pensjonskapital mv. og tilleggsavsetninger til andre forsikringsforetak/pensjonsforetak	2	-65 727 823	0
Sum pensjoner		**-302 679 163**	**-249 347 727**
6. Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser			
6.1 Endring i premiereserve mv.			
6.1.1 Endring i premiereserve mv., brutto	22	-241 368 089	-501 470 720
6.2 Endring i tilleggsavsetninger	22	-111 812 756	-10 933 821
6.3 Endring i kursreguleringsfond	22	-194 794 734	-166 485 106
6.4 Endring i premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.			
6.4.1 Endring i premiefond	22	-18 336 721	-9 208 498
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser		**-566 312 300**	**-688 098 145**
8. Midler tilordnet forsikringskontraktene – kontraktsfastsatte forpliktelser			
8.2 Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene		-13 054 549	0
Sum midler tilordnet forsikringskontraktene – kontraktsfastsatte forpliktelser		**-13 054 549**	**0**
9. Forsikringsrelaterte driftskostnader			
9.1 Forvaltningskostnader		-7 168 259	-2 262 816
9.2 Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader		-13 215 379	-12 602 671
Sum forsikringsrelaterte driftskostnader		**-20 383 638**	**-14 865 487**
10. Andre forsikringsrelaterte kostnader		**-165 888**	**-74 165**
11. Resultat av teknisk regnskap		**54 744 278**	**52 604 200**

Resultatregnskap

	Note	31.12.17	31.12.16
IKKE-TEKNISK REGNSKAP			
12. Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen			
12.2 Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler		1 745 340,46	1 427 498
12.3 Netto driftsinntekt fra eiendom		49 829 133	48 161 744
12.4 Verdiendringer på investeringer		-197 459	406 947
12.4 Verdiendringer på investeringseiendom	12	70 489 528	36 000 000
12.5 Realisert gevinst og tap på investeringer	32	100 722	48 877
Sum netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen		**121 967 265**	**86 045 067**
14. Forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen			
14.1 Forvaltningskostnader		-50 795	0
Sum forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen		**-50 795**	**0**
15. Resultat av ikke-teknisk regnskap		**121 916 470**	**86 045 067**
16. Resultat før skattekostnad		**176 660 748**	**138 649 267**
17. Skattekostnader	4	**-38 628 349**	**-17 276 558**

Balanse

	Note	31.12.17	31.12.16
EIENDELER			
EIENDELER I SELSKAPSPORTEFØLJEN			
2. Investeringer			
2.1 Bygninger og andre faste eiendommer			
2.1.1 Investeringseiendommer	12	921 200 000	849 500 000
2.4 Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
2.4.2 Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning inkl. opptjente renter	7	109 073 055	98 798 478
2.4.3 Utlån og fordringer		69 865 096	5 307 014
Sum investeringer		**1 100 138 151**	**953 605 492**
4. Andre eiendeler			
4.2 Kasse, bank		47 416 113	43 332 273
Sum andre eiendeler		**47 416 113**	**43 332 273**
5. Forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter			
5.2 Andre forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter		0	416 414
Sum forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter		**0**	**416 414**
Sum eiendeler i selskapsporteføljen		**1 147 554 264**	**997 354 179**
EIENDELER I KUNDEPORTEFØLJENE			
6. Investeringer i kollektivporteføljen			
6.4 Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
6.4.1 Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	6	2 047 761 180	1 801 067 136
6.4.2 Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning inkl. opptjente renter	7	5 264 909 633	4 743 095 901
6.4.3 Utlån og fordringer		23 503 057	217 440 284
6.4.4 Finansielle derivater	8	17 313 726	5 610 418
Sum investeringer i kollektivporteføljen		**7 353 487 596**	**6 767 213 739**
SUM EIENDELER		**8 501 041 860**	**7 764 567 918**

Balanse

	Note	31.12.17	31.12.16
EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER			
10. Innskutt egenkapital	14	**886 276 974**	**877 600 000**
11. Opptjent egenkapital			
11.1 Risikoutjevningsfond	22	15 021 819	1 881 115
11.2 Annen opptjent egenkapital - opptjent egenkapital		180 863 904	55 854 671
Sum opptjent egenkapital		**195 885 723**	**57 735 786**
13. Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser			
13.1 Premiereserve mv.	22, 24	6 229 854 254	5 988 486 165
13.2 Tilleggsavsetninger	22, 24	232 475 178	120 662 422
13.3 Kursreguleringsfond	22, 24	394 900 609	200 105 876
13.4 Premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner	22, 24, 25	481 235 735	456 078 161
Sum forsikringsforpliktelser – kontraktsfastsatte forpliktelser	22, 24	**7 338 465 777**	**6 765 332 624**
15. Avsetninger for forpliktelser			
15.1 Pensjonsforpliktelser o.l.	11	255 138	0
15.2 Forpliktelser ved skatt			
15.2.2 Forpliktelser ved utsatt skatt	5	55 904 907	17 276 558
15.3 Andre avsetninger for forpliktelser		287 579	519 557
Sum avsetninger for forpliktelser		**56 447 624**	**17 796 115**
16. Forpliktelser			
16.1 Finansielle derivater	8	22 587 162	44 926 420
16.3 Andre forpliktelser		1 378 601	1 176 973
Sum forpliktelser		**23 965 763**	**46 103 392**
SUM EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER		**8 501 041 860**	**7 764 567 918**

Sandvika, 20. mars 2018

I styret for Bærum kommunale pensjonskasse

Ida M. Espolin Johnson
Styrets leder

Tore H. Eilertsen
Styrets nestleder

Marit E. Aasen
Styremedlem

Trygve R. Bjercke
Styremedlem

Bjørn Martin Johnsen
Styremedlem

Jørn Jevne
Daglig leder

Oppstilling av endring i egenkapital

	Annen innskutt egenkapital	Opptjent egenkapital			Sum egenkapital
		Risiko-utjevnings-fond	Opptjent egenkapital	Sum opptjent egenkapital	
Egenkapital pr. 31.12.2015	**877 600 000**	**0**	**-63 636 922**	**-63 636 922**	**813 963 078**
Resultat før andre resultatkomp.			121 372 709	121 372 709	**121 372 709**
Andre resultatkomponenter			0	0	**0**
Totalresultat			121 372 709	121 372 709	**121 372 709**
Endring i risikoutjevningsfond		1 881 115	-1 881 115	0	**0**
Sum disponeringer		**1 881 115**	**119 491 594**	**121 372 709**	**121 372 709**
Endring i innskutt egenkapital	0				**0**
Egenkapital pr. 31.12.2016	**877 600 000**	**1 881 115**	**55 854 671**	**57 735 786**	**935 335 786**
Resultat før andre resultatkomp.			138 032 399	138 032 399	**138 032 399**
Andre resultatkomponenter			117 537	117 537	**117 537**
Totalresultat			138 149 936	138 149 936	**138 149 936**
Endring i risikoutjevningsfond		13 140 704	-13 140 704	0	**0**
Sum disponeringer		**13 140 704**	**125 009 232**	**138 149 936**	**138 149 936**
Endring i innskutt egenkapital	8 676 974				**8 676 974**
Egenkapital pr. 31.12.2017	**886 276 974**	**15 021 819**	**180 863 904**	**195 885 723**	**1 082 162 697**

Kontantstrømoppstilling

	2017	**2016**
Innbetalte premier	479 092 364	550 540 524
Utbetalt gjenforsikring	-147 500	-147 500
Utbetale pensjoner	-253 014 247	-188 397 497
Innbetalinger refusjoner	36 173 616	31 185 504
Utbetalinger refusjoner	-21 181 597	-18 681 462
Innbetalinger vedrørende driften	53 569 454	52 375 462
Innbetalinger ved tilflytning	0	95 176 309
Utbetalinger ved utmelding	-65 727 823	0
Innbetalinger av renter	155 397 690	68 698 188
Utbetalinger av renter	-74 282	0
Innbetalinger av utbytte	22 100 850	16 917 851
Utbetalinger vedrørende drift av eiendommene	-430 224	-351 149
Utbetalinger vedrørende driften for øvrig	-19 830 800	-17 761 516
Netto kontantstrøm av operasjonelle aktiviteter (A)	**385 927 502**	**589 554 714**
Realisert gevinst ved salg av investeringer	209 587 923	64 308 206
Realisert tap ved salg av investeringer	-115 242 851	-655 501
Netto inn-/utbetalinger ved kjøp/salg av investeringer	-440 903 770	-655 351 925
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter (B)	**-346 558 698**	**-591 699 220**
Innbetaling av kjernekapital	8 676 974	0
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter (C)	**8 676 974**	**0**
Netto kontantstrøm i perioden (A+B+C)	**48 045 778**	**-2 144 506**
Likviditetsbeholdning pr. 01.01	**46 271 796**	**48 416 302**
Likviditetsbeholdning pr. 31.12	**94 317 575**	**46 271 796**

Noter

NOTE 1: REGNSKAPSPRINSIPPER

Årsregnskapsforskriften

Regnskapet er satt opp i henhold til forskrift av 20. desember 2011 nr. 1457 om årsregnskap for pensjonsforetak.

Skatt

Skattekostnaden i resultatregnskapet består av betalbar skatt av inntekt, formuesskatt og endring i utsatt skatt.

Utsatt skatt er beregnet på forskjellen mellom de regnskapsmessige og de skattemessige verdiene i regnskapet. Pensjonskassen fører ikke utsatt skattefordel, men utsatt skatteforpliktelse. Den utsatte skatteforpliktelsen gir uttrykk for den potensielle betalbare skatten som oppstår ved en realisasjon av balansepostene til balanseførte verdier.

Forsikringsmessige forhold

Regnskapsstandarden IFRS 4 omhandler regnskapsmessig behandling av forsikringskontrakter. Pensjonskassens forsikringskontrakter omfattes av standarden. De regnskapsmessige avsetningene knyttet til forsikringskontrakter er forankret i norsk særlovgivning.

I overensstemmelse med forsikringsvirksomhetsloven er pensjonskassens forvaltningskapital delt inn i en kollektivportefølje og en selskapsportefølje. Kollektivporteføljen består av eiendeler som motsvarer de forsikringsmessige avsetninger til dekning av kontraktfastsatte forpliktelser, dvs. summen av de forsikringsmessige forpliktelsene og risikoutjevningsfondet. Selskapsporteføljen vil bestå av eiendeler som motsvarer selskapets ansvarlige kapital og eventuell annen gjeld.

Etter årets disposisjoner rebalanseres balansen slik at kollektivporteføljen består av eiendeler som motsvarer de forsikringsmessige avsetningene og risikoutjevningsfondet.

Premieinntekter

Netto premieinntekter omfatter årets forfalte premie. Forhåndsprising av premie for rentegaranti, administrasjon og fortjeneste er inkludert i premieinntektene.

Utbetalte erstatninger

Erstatninger for egen regning omfatter utbetalte pensjoner fratrukket, refusjoner, fraflyttede premiereserver og endring i erstatningsavsetning. Avsetninger gjøres for ikke-ferdigbehandlede eller ikke-utbetalte erstatninger.

Overføring av premiereserve m.v. (flytting)

Overføring av premiereserve m.v. ved flytting av forsikringer mellom forsikringsselskaper føres over resultatregnskapet under posten netto premieinntekter for mottatte reserver og erstatninger for egen regning for avgitte reserver. Kostnads-/inntektsføringen skjer på det tidspunktet risikoen overføres. På samme tidspunkt reduseres/økes premiereserven i forsikringsmessige avsetninger tilsvarende. Flyttebeløpet inkluderer også kontraktenes andel av tilleggsavsetning, kursreguleringsfond og årets resultat. Tilflyttede tilleggsavsetninger vises ikke under premieinntekter, men under posten endringer i forsikringsmessige avsetninger. Flyttebeløpene klassifiseres som kortsiktig fordring/ gjeld til oppgjør finner sted. Oppgjørsrenten ved flytting føres under regnskapslinjene andre inntekter og kostnader.

Resultat til forsikringskundene

Garantert avkastning på premiereserven og premiefondet samt øvrig avkastning til kundene resultatføres under post 6, resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser og evt. post 8 midler tilordnet forsikringskontraktene. Avkastning på risikoutjevningsfondet føres under overføringer.

Premiereserve mv.

Premiereserven er beregnet som kontantverdien av selskapets samlede fremtidige forsikringsforpliktelser inklusive administrasjonskostnader i henhold til de enkelte forsikringsavtaler. Premiereserven inneholder også de beregnede erstatningsavsetningene.

Ved beregning av premiereserven er det benyttet samme forutsetninger som ligger til grunn for premien for de enkelte forsikringsavtalene, dvs. samme dødelighets- og uføresannsynligheter, rentegrunnlag og kostnadssatser. Premietariffene bygger på observert nivå for dødelighet og uførhet i samfunnet, tillagt sikkerhetsmarginer som blant annet inkluderer en forventing om fremtidig utvikling på området.

Den avsatte premiereserven inneholder avsetning til dekning av fremtidige administrasjonskostnader inklusiv oppgjørskostnader (administrasjonsreserve). For fullt betalte poliser, inklusive fripoliser, er kontantverdien av de forventede fremtidige administrasjonskostnader avsatt fullt ut i premiereserven.

Noter

Tilleggsavsetninger
For å sikre soliditeten i livsforsikring, har pensjonskassen anledning til å foreta tilleggsavsetninger i forsikringsfondet. Den maksimale tilleggsavsetningen er satt til 12% av premiereservene.

Tilleggsavsetningen er en betinget kundetildelt avsetning som skal føres i resultatregnskapet som en pliktig avsetning og reduserer dermed årsresultatet. Tilleggsavsetning kan benyttes til dekning av den enkeltes kundes renteunderskudd ved garantert avkastning og føres i resultatregnskapet i posten til/ fra tilleggsavsetning. Det som kan trekkes er begrenset oppad til ett års rentegaranti.

Premiefond
Premiefondet inneholder forskuddsbetalte premier "etter skatteloven" fra sponsor og tilført garantert rente. Innbetaling og uttak føres ikke over resultatregnskapet, men direkte mot balansen.

Kursreguleringsfond
Årets netto urealisert gevinst / tap på finansielle eiendeler i kollektivporteføljen til virkelig verdi føres mot kursreguleringsfondet i balansen og inngår således ikke i årets resultat. Dersom denne porteføljen av finansielle eiendeler viser en akkumulert netto mindreverdi kostnadsføres dette tapet. Dersom finansielle eiendeler vurderes til å ha et konstatert varig verditap blir verdiendringen på disse papirene resultatført.

Risikoutjevningsfond
Det er anledning til å avsette inntil 50 prosent av risikoresultatet til risikoutjevningsfond for dekning av eventuelt fremtidig negativt risikoresultat. Risikoutjevningsfondet inngår som en del av egenkapitalen, men ikke som ansvarlig kapital ved egenkapitalberegningen.

Tilstrekkelighetstest
I henhold til IFRS 4 skal en tilstrekkelighetstest utføres for å kontrollere om nivået på avsetningene til premiereservene står i forhold til forpliktelsene ovenfor kundene. Eventuelt negativ avvik mellom opprinnelig avsetning og tilstrekkelighetstesten medfører avsetning for uavløpt risiko (premieavsetning).

Pensjonsforpliktelser for egne ansatte
Pensjonskassens tjenestepensjonsordning gir rett til en brutto pensjonsytelse på 66,66 prosent av pensjonsgrunnlaget på fratredelsestidspunktet justert for levealder. Full opptjeningstid er 30 år. Ordningen har tilknyttet en uføre- og barnepensjon.

Definisjon av virkelig verdi
Virkelig verdi er det beløp en eiendel kan omsettes for eller en forpliktelse gjøres opp med i en transaksjon på armlengdes avstand mellom velinformerte og uavhengige parter. For finansielle eiendeler som er notert på børs eller annen regulert markedsplass hvor det skjer regelmessige handler, settes virkelig verdi i henhold til VPS eller ligningskurser. For en eiendel som skal anskaffes eller en forpliktelse som innehas, anvendes salgskurs.

Verdifall på og tapsutsatte finansielle eiendeler
For finansielle eiendeler som ikke er regnskapsført til virkelig verdi vurderes det om det finnes objektive indikasjoner på at en finansiell eiendel eller en gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi.

Dersom det foreligger objektive indikasjoner på at et tap ved verdifall, har påløpt, reduseres eiendelens balanseførte verdi. Tapsbeløpet innregnes i resultatet.

Klassifikasjon og måling av finansielle eiendeler og gjeld
Finansielle eiendeler klassifiseres i en av de etterfølgende kategorier;
- til virkelig verdi over resultatet etter virkelig verdi opsjonen og måles til virkelig verdi
- investeringer som holdes til forfall måles til amortisert kost

Derivater
Et derivat er et finansielt instrument eller en annen kontrakt som omfattes av IAS 39, og som har alle de tre følgende kjennetegn:
1. Derivatets verdi endres som reaksjon på endringer i en nærmere angitt rentesats, pris på finansielle instrumenter, råvarepris, valutakurs, en indeks for priser eller satser, kredittverdighet eller kredittindeks, eller en annen variabel (ofte kalt "underliggende").
2. Det kreves ingen innledende nettoinvestering eller en innledende nettoinvestering som er mindre enn det som ville kreves for andre typer kontrakter som forventes å ha en tilsvarende reaksjon på endringer i markedsfaktorer.
3. Det skal gjøres opp på et framtidig tidspunkt.

Derivater måles til virkelig verdi.

Investeringseiendommer
Eiendommer som leies ut er klassifisert som investeringseiendommer etter IAS 40.
Investeringseiendommer vurderes til virkelig verdi. Verdien vurderes på rapporteringstidspunkt. Endringer i verdi føres over resultatregnskapet.

Noter

NOTE 2: OVERFØRING AV PREMIERESERVER/TILLEGGSAVSETNINGER

	2017		2016	
	Beløp	Antall	Beløp	Antall
Linje 1.3 gjelder overføring av premiereserve og pensjonskapital mv. fra andre forsikringsforetak/pensjonsforetak	0	0	95 176 309	534
Linje 5.2 Gjelder overføring av premiereserve, pensjonskapital mv. og tilleggsavsetninger til andre forsikringsforetak/ pensjonsforetak av enkeltpersoner fra pensjonskassen ved fratredelse	-65 727 823	34	0	0
Linje 6.5 Gjelder overføring av tilleggsavsetninger fra andre forsikringsforetak/pensjonsforetak	0	0	0	0

NOTE 3: REVISJONSHONORAR

(beløp i hele kroner inkl. mva)	2017	2016
Lovpålagt revisjon	235 000	290 000
Andre attestasjonstjenester	0	0
Skatterådgivning	0	0
Andre tjenester utenfor revisjon	74 000	514 194
Sum	**309 000**	**804 194**

NOTE 4: SKATTEKOSTNAD

	2017	2016
Resultat før skattekostnad	176 660 748	138 649 267
+/- Permanente forskjeller	100 300	95 000
+/- Endring i midlertidige forskjeller	-46 687 533	-34 028 179
Tilbakeføring av urealiserte gevinster/tap	-194 597 275	-166 892 052
- Fremførbart underskudd	0	0
Årets skattegrunnlag	**-64 523 760**	**-62 175 965**
Skattesats	25 %	25 %
Skatt	0	0
+/- Kildeskatt	0	0
Formuesskatt	0	0
Betalbar skatt	**0**	**0**
Skattekorreksjoner tidligere år	0	0
Utsatt skatt netto endring	38 628 349	17 276 558
Skattekostnad	**38 628 349**	**17 276 558**

NOTE 5: UTSATT SKATTEFORDEL OG UTSATT SKATT

	2017		2016		
Midlertidige forskjeller	**Skatte-økende**	**Skatte-reduserende**	**Skatte-økende**	**Skatte-reduserende**	**Netto endring**
Risikoutjevningsfond	15 021 819		1 881 115		13 140 704
Pensjonsforpliktelse, endring i netto forpliktelse	255 138				255 138
Investeringseiendom	98 401 555		65 109 864		33 291 691
Sum midlertidige forskjeller	**113 678 512**	**0**	**66 990 979**	**0**	**46 687 533**
Fremførbart underskudd	0	269 148 964	0	204 625 204	-64 523 760
Midlertidige forskjeller omløpsmidler	394 111 898	0	199 712 082	0	194 399 816
Netto midlertidige forskjeller	**507 790 410**	**269 148 964**	**266 703 061**	**204 625 204**	**176 563 589**
Risikoutjevningsfond - beregner ikke utsatt skatt	-15 021 819		-1 881 115		-13 140 704
Utligning	-269 148 964	-269 148 964	-204 625 204	-204 625 204	0
Fører ikke utsatt skattefordel	0	0	0	0	0
Grunnlag balanseføring	**223 619 628**	**0**	**60 196 742**	**0**	**163 422 885**
Skattesats	25 %	25 %	25 %	25 %	
Utsatt skatt/skattefordel	**55 904 907**	**0**	**15 049 186**	**0**	**40 855 721**
Begrensning i utsatt skattefordel	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Korreksjon av fjorårets beregning av utsatt skattefordel			**2 227 372**		
Endring utsatt skatt/skattefordel	**55 904 907**	**0**	**17 276 558**	**0**	**38 628 349**

NOTE 6: AKSJER OG ANDELER

	Antall	Anskaffelses kost	Virkelig verdi	Nivå
Norske fondsandeler				
Storebrand Aksje Innland	2 236,0000	82 427 541	110 169 053	2
Storebrand Optima Norge	2 596,0000	72 000 258	92 213 010	2
Storebrand Global Indeks	223 140,0000	442 900 202	566 666 622	2
Storebrand Global Multifactor	294 083,0000	493 439 617	659 531 889	2
Storebrand Indeks- Norge	74 297,0000	81 451 416	110 732 290	2
Storebrand Eiendomsfond Norge KS	408 012 066,0000	446 288 447	508 448 316	2
Sum norske fondsandeler		**1 618 507 481**	**2 047 761 180**	
Totalt aksjer og aksjefondsandeler		**1 618 507 481**	**2 047 761 180**	
Herav børsnoterte norske		1 172 219 034	1 539 312 864	
Herav børsnotert utenlandske		0	0	

Beskrivelse av nivåene	Nivå
Aktiv marked	1
Avledet av aktiv marked	2
Ikke aktiv marked	3

2.4.1 Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	Selskapsportefølje	0
6.4.1 Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	Kollektivportefølje	2 047 761 180
Sum		**2 047 761 180**

Noter

NOTE 7: SERTIFIKATER OG OBLIGASJONER

Obligasjoner og Sertifikater til virkelig verdi	Sertifikater	Obligasjoner	SUM	Nivå
Virkelig verdi	53 017 911	3 847 447 292	3 900 465 203	
Herav børsnotert	0	3 757 644 290	3 757 644 290	1
Anskaffelseskost	53 003 924	3 832 705 241	3 885 709 165	
Anskaffelseskost dagskurs	53 003 924	3 832 705 241	3 885 709 165	
Pålydende verdi	53 000 000	3 820 000 000	3 873 000 000	
Opptjent ikke forfalt rente	285 348	8 239 126	8 524 475	
Sum grunnlag for sektorfordeling og valutafordeling	**53 303 260**	**3 855 686 418**	**3 908 989 678**	
Selskapsobligasjoner	24 009 254	2 718 926 231	2 742 935 486	
Stat- og statsgaranterte obligasjoner	29 008 657	62 781 182	91 789 839	
Verdipapiriserte obligasjoner	0	1 065 739 878	1 065 739 878	
Sum	**53 017 911**	**3 847 447 292**	**3 900 465 203**	
Modifisert durasjon			1,85	
Gjennomsnittlig effektiv rente (basert på virkelig verdi)			1,82 %	
NOK	**53 303 260**	**3 855 686 418**	**3 908 989 678**	

Rentefond i kollektivporteføljen	Antall	Anskaffelses kost	Virkelig verdi	Nivå
Storebrand Rente+	377 081,3775	388 679 535	405 843 784	2
Storebrand Global Kreditt IG	507 539,1851	566 821 573	514 935 097	2
Storebrand Global Obligasjon	40 330,5821	428 517 578	435 141 075	2
Sum rentefond		**1 384 018 686**	**1 355 919 955**	

Sum obligasjoner, sertifikater og andeler	**5 264 909 633**

Rentefond i selskapsporteføljen	Antall	Anskaffelses kost	Virkelig verdi	Nivå
Storebrand Likviditet	10 881,3419	109 467 411	109 073 055	2
Sum rentefond		**109 467 411**	**109 073 055**	

For det enkelte rentepapir er det beregnet effektiv rente basert på papirets observerte markedskurs. For rentepapirer uten observerte markedskurser er effektiv rente beregnet på grunnlag av rentebindingstid og klassifisering av det enkelte papir m.h.t. likviditet og kredittrisiko. Sammenvektingen til gjennomsnittlig effektiv rente for totalbeholdningen er gjort med det enkelte papirs andel av total renteføIsomhet som vekter.

Obligasjoner og sertifikater er verdsatt til børskurs, offentlig kursliste eller siste kjente omsetningsverdi.
Virkelig verdi inkluderer opptjente ikke forfalte renter

2.4.2 Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning inkl. opptjente renter	109 073 055
6.4.2 Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning inkl. opptjente renter	5 264 909 633
Sum	**5 373 982 688**

NOTE 8: FINANSIELLE DERIVATER

Finansielle derivater som måles til virkelig verdi	Netto nominelt volum	Brutto nominelt volum	Markedsverdi	Nivå
Renteswapper	2 894 000 000	2 894 000 000	17 313 726	2
Sum rentederivater	**2 894 000 000**	**2 894 000 000**	**17 313 726**	
Valutaterminer	-2 072 398 899	3 454 226 870	-22 587 162	2
Sum valutaderivater	**-2 072 398 899**	**3 454 226 870**	**-22 587 162**	
Sum derivater	**821 601 101**	**6 348 226 870**	**-5 273 436**	

6.4.4 Finansielle derivater	17 313 726
16.1 Finansielle derivater	22 587 162

Finansielle derivater er knyttet til underliggende størrelser som ikke balanseføres. For å kvantifisere omfanget av derivater refereres det til nominelt beløp (volum). Nominelt beløp beregnes ulikt for ulike typer finansielle derivater og er et uttrykk for omfang og risiko i derivat-posisjonene. Brutto nominelt beløp gir et uttrykk for omfanget, mens netto nominelt beløp gir et bilde av derivatets risikoposisjon.

NOTE 9: VALUTA

	Eiendeler	Gjeld	Netto Eiendeler	Valutaterminer	Nettoposisjon i valuta	Nettoposisjon i NOK
Omløpsporteføljer						
AUD	5 126 413	0	5 126 413	-1 044 979	4 081 434	26 110 940
CAD	11 790 709	0	11 790 709	-685 510	11 105 199	72 497 498
CHF	3 465 888	0	3 465 888	0	3 465 888	29 091 213
DKK	8 371 719	0	8 371 719	-411 826	7 959 893	10 500 454
EUR	51 602 996	0	51 602 996	-57 656 989	-6 053 993	-59 460 802
GBP	7 924 681	0	7 924 681	-10 761 945	-2 837 264	-31 394 009
HKD	16 304 476	0	16 304 476	0	16 304 476	17 059 512
ILS	1 418 928	0	1 418 928	0	1 418 928	3 343 055
JPY	2 720 575 487	0	2 720 575 487	-2 663 433 287	57 142 200	4 149 005
NOK	5 278 192 221	0	5 278 192 221	2 102 308 695	7 380 500 916	7 380 500 917
NZD	507 968	0	507 968	0	507 968	2 954 947
SEK	11 697 835	0	11 697 835	-128 710	11 569 125	11 557 652
SGD	1 160 842	0	1 160 842	0	1 160 842	7 104 842
USD	140 960 460	0	140 960 460	-153 644 845	-12 684 385	-103 750 026
Sum Omløpsporteføljer						**7 370 265 198**

* Valutanoten viser balansen fordelt på valuta. Valutakontraktene er sikring av underliggende investeringer i fond nominert i NOK og evt. direkte investeringer i utenlandsk valuta.

Noter

NOTE 10: RENTEFØLSOMHET

Omløpsmidler	Opptil 1 måned	1 til 3 måneder	3 måneder til 1 år	1 til 5 år	Over 5 år	Totalt
AUD	3 602	0	0	0	-341 919	-338 317
CAD	438	0	0	0	-92 122	-91 684
DKK	349 874	107 376	-25 958	-4 051 294	-17 132 503	-20 752 505
EUR	45 659	33 882	0	-266 708	-3 403 068	-3 590 235
GBP	92 003	442	-40 027	-290 311	-8 080 594	-8 318 487
JPY	-987 613	-3 600 195	-889 670	-62 331 874	-6 331 708	-74 141 060
NOK	-8 136	-87 871	-177 141	-1 536	0	-274 684
SEK	413 727	737 982	-59 667	-6 499 001	-14 625 573	-20 032 532
USD	64	0	0	-2 704	0	-2 640
SUM	**-90 382**	**-2 808 384**	**-1 192 463**	**-73 443 428**	**-50 007 487**	**-127 542 144**

Anleggsmidler						
NOK	0	0	0	0	0	0
SUM	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Renteføl somhet er et måletall for renterisiko som tar utgangspunkt i hvordan renteendringer påvirker markedsverdien til obligasjoner, rentederivater og andre rentefølsomme finansielle poster. Denne oversikten viser hvordan verdiene til finansielle omløpsmidler pr. 31.12. ville blitt påvirket av økning i renten med 1 prosentpoeng.

NOTE 11: PENSJONSKOSTNADER OG PENSJONSFORPLIKTELSER

Bevegelser pensjonsforpliktelse (DBO) inkl. AGA	**2017**	**2016**
DBO ved periodens begynnelse	572 619	
Årets pensjonsopptjening, Service Cost	364 594	
Rentekostnad på pensjonsforpliktelsene	14 888	
Innbetaling fra ansatte	-26 195	
Aktuarielt tap (gevinst)	-26 330	
AGA av innbetaling pensjonsmidler		
DBO ved periodens slutt	**899 576**	**572 619**

Bevegelser pensjonsmidler	**2017**	**2016**
Pensjonsmidler ved periodens begynnelse	264 242	
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	6 870	
Aktuarielt (tap) gevinst	91 207	
Administrasjonskostnader		
Overtagelse/oppkjøp		
Innbetaling fra arbeidsgiver	163 343	
Innbetaling fra ansatte	-26 195	
Avkortning/oppgjør		
Pensjonsutbetalinger		
Pensjonsmidler ved periodens slutt	**499 467**	**264 242**

Avstemming - balanseført pensjonsforpliktelse	**2017**	**2016**
Netto pensjonsforpliktelse-overfinansiert (underfinansiert) *)	-400 109	-308 377
Ikke resultatført aktuarielt tap (gevinst)	0	0
Balanseført pensjonsforpliktelser inkl AGA **)	**-400 109**	**-308 377**
***) Herav AGA inkludert i DBO:**	**-49 444**	**-38 108**

Periodens pensjonskostnader inkl. AGA	**2017**	**2016**
Årets pensjonsopptjening, Service Cost	364 594	
Rentekostnad på pensjonsforpliktelsene	8 081	
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	0	
Administrasjonskostnader	0	
Resultatført aktuarielt tap (gevinst)	0	
Resultatført pensjonskostnad	**372 675**	**0**

Balanseførte pensjonsforpliktelser.

	2017	**2016**
Balanseført pensjonsforpliktelse (over-) underfinansiering ved periodens begynnelse	308 377	
Effekt av overgang til IAS		
Resultatført pensjonskostnad i perioden	372 675	
Innbetaling fra arbeidsgiver	-163 343	
Aktuarielt tap (gevinst) ført mot OCI	-117 537	
Innbetalinger og utbetalt driftspensjon, inkl. AGA		
Øvrige bevegelser i perioden	-145 034	
Balanseført pensjonsforpliktelse (over-) underfinansiering ved periodens slutt	**255 138**	**0**

Beregning er utført av Storebrand Pensjonstjenester AS og det er benyttet økonomiske forutsetninger som anbefalt fra Norsk Regnskapsstiftelse. Beregningen er gjort for 1 fast ansatt.

Pensjonsytelsen følger av vilkår for Bærum kommunale pensjonskasse. Ansatte i pensjonskassen er sikret en brutto pensjon på 66,66% av sluttlønn opp til 12G ved full opptjening (30 år) før levealdersjustering.

Noter

NOTE 12 INVESTERINGSEIENDOM

Dønski Barnehage, Dønskiveien 43c (Gnr. 80 og 84, Bnr. 46 og 306, 1346 Gjettum) ligger sentralt på Dønski, rett nord for Sandvika. Dønski er hovedsakelig ett boligområde.
Bygningen ble oppført i 2010-2011 over to etasjer. Bebyggelsens underetasje består i hovedsak av en treningssal, treningsrom, garderober, toaletter, dusjanlegg og badstuer.
Første etasje er hovedsakelig henført til lekerom, kjøkken/matlager, garderober og våtrom
Som uavhengig takstmann har pensjonskassen engasjert firmaet BER Verdivurdering AS til å taksere eiendommen til markedsverdi.

Løkeberg skole, Bærumsveien 326-340 (Gnr. 5, Bnr. 124, 1344 Haslum) ligger på Løkeberg. Tomten er i dag bebygget med fem bygninger, skolegård, parkeringsplass, gruslagt fotballbane, asfaltert basketbane, samt en liten garasje.
Bygningen ble oppført i 1997 med grunnmur og hovedkonstruksjoner i betong. Bebyggelsen er tilknyttet fjernvarme og har balansert ventilasjon.
Som uavhengig takstmann har pensjonskassen engasjert firmaet BER Verdivurdering AS til å taksere eiendommen til markedsverdi.

Kommunegården Bærum, Arnold Haukelands plass 10 (Gnr. 52, Bnr. 127, 1338 Sandvika) ligger meget sentralt i Sandvika sentrum.
Deler av bebyggelsen er beliggende idyllisk til ut mot Sandvikselven, mens den mot sør og vest grenser mot motorveien E18 og andre trafikkerte veistrekninger
Eiendommen ble oppført i 1992-1993, spesielt tilpasset Bærum kommune. Eiendommen består hovedsakelig av kontorer for ulike kommunale funksjoner.
Som uavhengig takstmann har pensjonskassen engasjert firmaet BER Verdivurdering AS til å taksere eiendommen til markedsverdi.

	Dønski Barnehage	Løkeberg skole	Kommunegården i Bærum	Sum
Inngående balanse	56 000 000	244 500 000	549 000 000	849 500 000
Årets tilgang / avgang	0	0	1 210 472	1 210 472
Justering til virkelig verdi	4 000 000	14 700 000	51 789 528	70 489 528
Andre endringer	0	0	0	0
Utgående balanse	**60 000 000**	**259 200 000**	**602 000 000**	**921 200 000**

2.1.1 Investeringseiendommer	Selskapsportefølje	921 200 000
6.1.1 Investeringseiendommer	Kollektivportefølje	0
Sum		**921 200 000**

NOTE 13: STRESSTEST

For å investere i aksjer og obligasjoner er det påkrevet at pensjonskassen er i besittelse av finansiell bufferkapital for å motstå store markedssvingninger. Bufferkapitalen basert på stresstest I pr. 31.12 består av følgende elementer :

	2017	2016
Renterisiko	0	0
Aksjerisiko	624 674 531	511 086 033
Eiendomsrisiko	357 412 079	324 355 598
Valutarisiko	2 401 516	7 765 665
Spreadrisiko	306 443 500	236 677 628
Konsentrasjonsrisiko	10 880 930	13 613 181
Korrelasjonsgevinst- markedsrisiko	-138 271 910	-123 743 010
Forsikringsrisiko	143 495 420	477 945 126
Motpartsrisiko	29 040 102	21 964 326
Korrelasjon- total risiko	-78 565 432	-279 293 740
Tapspotensial for operasjonell risiko	31 933 925	27 771 340
Samlet risiko	**1 289 444 660**	**1 218 142 148**

Pensjonskassens soliditetssituasjon viser pr 31.12		
Fri egenkapital +bufferkapital	1 760 136 743	1 704 178 319
Stresstesttap	1 289 444 660	1 218 142 148
Overdekning	**470 692 083**	**486 036 171**
Bufferkapitalutnyttelse	73,26 %	71,48 %

1. Det er lagt til grunn skifte i rentekurven på 1,5 %-poeng på omløpsobligasjonene
2. Det er lagt til grunn ev verdiendring på -39 % for børsnoterte aksjer og -49 % for øvrige aksjer
3. Det er for eiendomsporteføljen lagt til grunn en verdiendring på – 25 %
4. Kredittrisiko er avhengig av rating og løpetid

NOTE 14: INNSKUTT EGENKAPITAL

Antall innskuddsbevis	2
Beløp pr. innskuddsbevis	
Kontantinnskudd	108 676 974
Tinginnskudd eiendommer	777 600 000
Sum innskutt egenkapital pr. 31.12	**886 276 974**

NOTE 15: KAPITALAVKASTNINGSRENTE

	2017	2016	2015
Kapitalavkastningsrente rente etter Dietz formel	4,58 %	2,70 %	0,05 %
Verdijustert kapitalavkastningsrente	7,25 %	5,35 %	0,64 %
Kapitalavkastningsrente på selskapsporteføljen	12,48 %	9,86 %	6,47 %

NOTE 16: RESULTATANALYSE

	2017	2016	2015
Renteresultat	113 161 974	10 933 821	-141 423 673
Risikoresultat	26 109 098	32 509 146	0
Administrasjonsresultat	1 133 418	418 266	-237 895
Sum	140 404 490	43 861 233	-141 661 568
Rentegarantipremie	29 636 676	42 386 886	5 654 707
Fortjenestepremie	10 833 481	7 921 356	7 593 782
Sum Teknisk resultat*	180 874 647	94 169 475	13 248 489

* Sum teknisk resultat er før overføringer til/fra tilleggsavsetninger, risikoutjevningsfond og overføringer til forsikringskontrakter.
Renteresultat som følge av at årets netto bokførte finansinntekter avviker fra forutsetningene i premietariffen
Risikoresultat som følge av at død og uføretilfeller i perioden avviker fra forutsetningene i premietariffen
Administrasjonsresultat som følge av at faktiske administrasjonskostnader avviker fra forutsetningene i premietariffen.

Noter

NOTE 17: ANTALL ANSATTE

Pensjonskassen har 1 ansatt.

NOTE 18: GODTGJØRELSE TIL STYRET OG DAGLIG LEDER.

	Beløp
Daglig leder:	
Lønn	1 245 205
Andre godtgjørelser	11 730
Pensjonspremie	137 148
Styret:	
Ida Espolin Johnson	163 859
Tore E. Eilertsen	93 634
Bjørn Martin Johnsen	70 225
Marit Elisabeth Aasen	70 225
Trygve R. Bjercke	70 225
Randi Wergeland Brekke	58 396
Zlata Ljubicic	37 616
Anne Johnsrud Hagen	37 199
Jan-Bendix Byhring	32 143
Anne Grete Steinkjer	37 199

Daglig leder har ingen avtale om sluttvederlag.
Ingen av styrets medlemmer eller daglig leder har lån, forskuddsbetalinger eller sikkerhetsstillelser i pensjonskassen.
Pensjonskassen har en ansatt.

NOTE 19: TILSTREKKELIGHETSTEST

Nytt dødelighetsgrunnlag ("K2013") er fullt finansiert.
For øvrig vurderer aktuar grunnlaget for de forsikringsmessige avsetninger som tilstrekkelig og avsatt i henhold til lov og forskrifter.

NOTE 20: REASSURANSE

Pensjonskassen har inngått avtale om katastrofereassuranse. Reassurandørens kapasitet er 190 mill kr og pensjonskassens egenregning er 10 mill kr.
Reassurandør er QBE Syndicate, via AoN, med Security Rating "A+".

NOTE 21: FORUTSETNINGENE FOR FORSIKRINGSFORPLIKTELSENE

Premiereserve er avsatt på beregningsgrunnlag "K2013FT".
Pensjonskassen var fullt oppreservert ved etablering av pensjonskassen 01.01.2015.
Grunnlagsrente er 2,373 % i gjennomsnitt pr 31.12.2017.

NOTE 22: ENDRINGER I FORSIKRINGSFORPLIKTELSENE

	Premiereserve mv.	Tilleggsavsetning	Kursregulerings- fond	Premiefond	Totalt	Risikoutjevnings-fond
1. Inngående balanse	**5 988 486 165**	**120 662 422**	**200 105 876**	**456 078 161**	**6 765 332 624**	**1 881 115**
2. Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser						
2.1 Netto resultatførte avsetninger (resultatpost 6 samt del av resultatpost 5.2.1)	241 368 089	111 812 756	194 794 734	18 336 721	566 312 300	0
2.2 Overskudd på avkastningsresultatet (resultatpost 8.1)	0	0	0	0	0	0
2.3 Risikoresultat tilordnet forsikrings-kontraktene (resultatpost 8.2)	0	0	0	13 054 549	13 054 549	0
2.4 Annen tilordning av overskudd (resultatpost 8.3)	0	0	0	0	0	0
2.5 Justering av forsikringsforpliktelser fra andre resultatkomponenter (del av resultatpost 9.8)	0	0	0	0	0	0
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser	**241 368 089**	**111 812 756**	**194 794 734**	**31 391 270**	**579 366 849**	**0**
3. Ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser						
3.1 Overføringer mellom fond	0	0	0	29 180	29 180	13 054 549
3.2 Overføringer til/fra selskapet	0	0	0	-6 262 877	-6 262 877	86 155
Sum ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser	**0**	**0**	**0**	**-6 233 697**	**-6 233 697**	**13 140 704**
4. Utgående balanse	**6 229 854 254**	**232 475 178**	**394 900 609**	**481 235 735**	**7 338 465 776**	**15 021 819**

NOTE 23: BESTAND, ANTALL MEDLEMER

	Bærum kommune	Asker og Bærum Vannverk	Bærum kommunale eiendomsselskap	Pensjonskassen	Sum
Antall aktive medl (ekskl uføre)	8 540	13	0	1	8 554
Antall pensjonister	3 069	4	46	0	3 119
herav uførepensjonister	634	2	0	0	636
herav alderspensjonister	2 045	2	24	0	2 071
herav ektefellepensjonister	374	0	22	0	396
herav barnepensjonister	16	0	0	0	16
Antall oppsatte (inkl. løpende)	21 685	5	44	0	21 734
Sum	33 294	22	90	1	33 407

NOTE 24: FORSIKRINGSMESSIGE AVSETNINGER

	Kollektive ordninger	Oppsatte rettigheter	Sum
Premiereserve	4 874 010 198	1 355 844 056	6 229 854 253
Tilleggsavsetninger	232 475 178		232 475 178
Premiefond	481 235 735		481 235 735
Kursreguleringsfond	394 900 609		394 900 609
Sum	5 982 621 721	1 355 844 056	7 338 465 776

Noter

NOTE 25: PREMIEFOND FORDELT PR SELSKAP

	Bærum kommune	Asker og Bærum Vannverk	Bærum kommunale eiendomsselskap	Bærum kommunale pensjonskasse	Sum
Inngående balanse	448 538 688	4 604 307	2 935 167	0	456 078 161
Innbetalinger					0
Premiefritak					0
Premiefritak belastet premiefond					0
Tilbakeført premie	8 980 881			29 180	9 010 061
Overføringer					0
Fra KLP					0
Garantert rente	9 206 609	89 448	59 710	73	9 355 840
Uttak fra premiefond	-5 633 934	-536 066	-92 877		-6 262 877
Årets resultat tilført premiefond	12 785 667	32 921	231 615	4 346	13 054 549
Premiefond UB	**473 877 911**	**4 190 610**	**3 133 615**	**33 599**	**481 235 735**

	2017	2016	2015
Premiefond	481 235 735	456 078 161	455 635 837
Årets premie (premietilskudd)	485 485 580	580 348 801	452 623 504
Premiefondets størrelse i forhold til årets premie	1,0	0,8	1,0
Premiefondet i % av årets premie	99,1 %	78,6 %	100,7 %

Premiefondets anvendelse de siste 5 år

	2017	2016	2015
Inngående balanse	456 078 161	455 635 837	0
Sum premie	-485 485 580	-580 348 801	-580 348 801
Innbetalt premie	479 222 703	571 147 178	558 581 840
Tilflytting/Fraflytting	0	433 277	468 769 654
Tilbakeført premie	9 010 061	2 172	66 138
Garantert rente	9 355 840	9 208 498	8 567 005
Premiefritak	0	0	0
Resultatdisponering (til/fra fond)	13 054 549	0	0
Utgående balanse	**481 235 735**	**456 078 161**	**455 635 837**

NOTE 26: FORFALTE PREMIER

	2017	2016
Terminpremie 01.01	239 541 920	228 677 623
Premie for inn og utmeldinger	19 536 722	13 617 895
Terminpremie lønnsendring	8 374 158	9 928 569
Engangspremie lønnsregulering	84 627 843	82 190 039
Øvrig engangspremie aktive	3 786 294	1 143 882
Engangspremie for regulering av løpende pensjoner	20 115 793	65 287 424
Engangspremie for regulering av oppsatte rettigheter	12 780 716	35 481 596
Premie for bruttogaranti	10 597 066	39 579 783
Engangspremie for AFP 65-67	36 070 334	25 349 763
Administrasjonspremie	9 722 167	9 230 924
Premie for kapitalforvaltning	7 221 749	6 647 410
Premie for rentegaranti	29 636 676	42 386 886
Fortjenestemargin	10 833 481	7 921 356
Termintillegg	3 149 024	2 981 335
Tilbakeført premie v/ overføring	0	0
Tilbakeført premie v/ fratredelse	-9 851 000	-10 458 721
Tilbakeført premie v/ død	-140 578	-63 828
Premiefritak for "gamle" uføre	-516 786	20 446 865
Sum	**485 485 580**	**580 348 801**

NOTE 27: SOLVENSMARGIN

	2017	2016	2015
Solvensmarginkapital:	1 190 932 454	994 529 543	806 948 419
Solvensmarginkrav:	264 532 699	249 413 588	235 770 053
Solvensmarginprosent:	450,2 %	398,7 %	342,3 %

NOTE 28: TYPE PENSJONSORDNING.

Pensjonsordningen ble opprettet 1. januar 2015.

NOTE 29: BESKRIVELSE AV PENSJONSYTELSENE

Pensjonsordningen er en offentlig kollektiv pensjonsordning som følger forsikringsvilkårene og vedtekter for offentlige tjenestepensjonsordninger (TPO) avtalt i Hovedtariffavtalen i kommunal sektor.

NOTE 30: TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTER

Innbetalinger:		
Bærum kommune	476 838 439	Premie
Asker og Bærum Vannverk IKS	1 252 916	Premie
Bærum Kommunale Eiendomsselskap AS	1 001 009	Premie
Bærum kommune	62 656 616	Husleie
Bærum Kommune	2 482 787	Obligatoriske kostnader (tilskudd sikringsordningen osv)
Asker og Bærum Vannverk IKS	8 185	Obligatoriske kostnader (tilskudd sikringsordningen osv)
Bærum Kommune	8 676 974	Innbetaling av EK
Utbetalinger:		
Storebrand Pensjonstjenester AS	8 365 715	Administrasjon, aktuartjenester og utgiftsrefusjon
Bærum Kommunale Pensjonistforening	22 000	Tilskudd
Bærum kommune	3 000	Styreseminar
Arntzen De Besche Advokatfirma AS	299 874	Honorar for juridiske tjenester

Noter

NOTE 31: UTBETALTE PENSJONER

	2017	2016	2015
Uførepensjon	39 589 053	40 693 173	47 537 440
Premiefritagelse netto	0	20 446 865	19 804 578
Tilbakeført premie	0	2 172	66 138
Alderspensjon	163 662 717	158 965 766	144 731 094
Etterlattepensjon	22 857 718	22 290 165	19 974 224
Barnepensjon	989 752	1 086 897	856 728
Uførepensjon midlertidig	0	0	-12 572
Mottatte refusjonspenger	-36 173 616	-31 185 504	-22 773 432
AFP	24 844 119	18 366 731	15 350 199
Utbetalte refusjonspenger	21 181 597	18 681 462	13 463 185
Sum	**236 951 340**	**249 347 727**	**238 997 583**

NOTE 32: REALISERTE GEVINSTER

	2017	2016	2015
Realisert gevinst på aksjefond	85 131 232	27 116 031	9 830 896
Realisert gevinst/tap på obligasjoner	1 626 165	-9 782 875	-10 233 446
Realisert gevinst på obligasjonsfond	10 151 544	-2 146 030	5 077 954
Realisert gevinst på sertifikater	15 649	15 681	0
Realisert gevinst på pengemarkedsfond	100 722	0	1 671 890
Realisert gevinst/tap på derivater	-4 004 093	40 887 538	-85 522 322
Realisert agio/disagio på bank	-1 527 665	-645 750	0
Realisert gevinst/tap på annet	2 851 518	8 208 109	-2 583 855
Sum realisert gevinst/tap på investeringer	94 345 072	63 652 705	-81 758 883

Fordelt på:			
2.5 Realisert gevinst og tap på investeringer - kollektivportefølje	94 244 350	63 603 828	-83 319 835
12.5 Realisert gevinst og tap på investeringer - selskapsportefølje	100 722	48 877	1 560 951
Sum begge porteføljer	94 345 072	63 652 705	-81 758 883

Deloitte AS
Dronning Eufemias gate 14
Postboks 221 Sentrum
NO-0103 Oslo
Norway

Tel.: +47 23 27 90 00
Fax: +47 23 27 90 01
www.deloitte.no

Til styret i Bærum Kommunale Pensjonskasse

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Bærum Kommunale Pensjonskasses årsregnskap som viser et totalresultat på kr 138 149 936. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettvisende bilde av pensjonskassens finansielle stilling per 31. desember 2017, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av pensjonskassen slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetningen, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettvisende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til pensjonskassens evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, a UK private company limited by guarantee ("DTTL"), its network of member firms, and their related entities. DTTL and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL (also referred to as "Deloitte Global") does not provide services to clients. Please see www.deloitte.no for a more detailed description of DTTL and its member firms.

© Deloitte AS

Registrert i Foretaksregisteret
Medlemmer av Den norske Revisorforening
Organisasjonsnummer: 980 211 282

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av pensjonskassens interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om pensjonskassens evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at pensjonskassen ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettvisende bilde.

Vi kommuniserer med dem som har overordnet ansvar for styring og kontroll blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av pensjonskassens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 20. mars 2018
Deloitte AS

Gry Kjersti Berget

Gry Kjersti Berget
statsautorisert revisor

AKTUARFIRMAET LILLEVOLD & PARTNERS AS

Bærum kommunale pensjonskasse

Aktuarberetning 2017

(Alle beløp i tusen kr)

De forsikringstekniske beregninger for Bærum kommunale pensjonskasse for år 2017 er vurdert å være i samsvar med lov og forskrifter. Det forsikringstekniske oppgjør og fordelingen av pensjonskassens fond slik det fremgår av resultatregnskap og balanse er utført i henhold til lov om forsikringsvirksomhet.

Årets forsikringstekniske oppgjør og årets premie er beregnet etter meldt og godkjent beregningsgrunnlag. Premiereserve per 31.12.2017 har en gjennomsnittlig grunnlagsrente på 2,385 %. Garantert avkastning til premiefond er beregnet etter 2,0 % rente.

Forsikringsteknisk resultat 2017 fordeler seg slik:
(før overføring til/fra tilleggsavsetninger og til forsikringskontrakter, ekskl. avkastning til risikoutjevningsfond og premie for rentegaranti og fortjeneste)

Risikoresultat	26 109 098
Administrasjonsresultat	1 133 418
Renteresultat	113 161 974

Fordeling av brutto premiereserve og antall medlemmer pr. 31.12.2017:

	Antall	**Premiereserve**
Aktive	8 554	2 215 956 983
Pensjonister, inkl. helt eller delvis uføre	3 107	2 608 263 636
Oppsatte (inkl. oppsatte pensjonister)	21 734	1 355 844 056
IBNS		49 789 579
Sum	**33 395**	**6 229 854 253**

Brutto premie for 2017 utgjør kr 485 485 580. Reassuransepremien utgjør kr 147 500.

Brutto premiereserve inneholder netto premiereserve tillagt et administrasjonstillegg på 2,0 %.
Alle premier inneholder et administrasjonstillegg på 2,0 % av nettopremie.

Årets administrasjonsresultat er positivt og tilføres egenkapitalen. Årets renteresultat er positivt og går i sin helhet til tilleggsavsetningene, etter avkastningsrente til risikoutjevningsfond kr 86.155. Risikoresultatet er også positivt. Risikoresultatet fordeles halvparten til risikoutjevningsfond og halvparten til premiefond.

Pensjonskassen har inngått avtale om Excess of Loss katastrofereassuranse for 2017.

Kapitalavkastningen i 2017 på kollektivporteføljens midler, beregnet etter regler gitt av Finanstilsynet, utgjorde 4,58 %. Kapitalavkastning på selskapsporteføljen er beregnet til 12,48%.

Oslo, 12. mars 2018

For Aktuarfirmaet Lillevold & Partners AS

Isabelle Graasvoll

Aktuar

Kontakt

Ida Espolin Johnsen
Styreleder

Telefon: 958 18 432
Epost: bkp@bkp.no

Jørn Jevne
Daglig leder

Telefon: 957 74 956
Epost: jorn.jevne@bkp.no

Bærum Kommunale Pensjonskasse

Org. No.: 914 631 912
Adresse: Arnold Haukelands plass 10
SANDVIKA
Post: postboks 700
1304 LYSAKER
Telefon: 67 50 40 50
Epost: bkp@bkp.no
Internett: www.bkp.no